

Próder István

■ Várpalota

Magyar vonatkozású kémia- és vegyipartörténeti évfordulók

5 éve

2013-ban a Richter Gedeon Nyrt. és az Orion Corporation finn vállalat, amely humán és állatgyógyászati gyógyszereket, gyógyszer-hatóanyagokat és diagnosztikumokat gyárt és értékesít, hosszú távú együttműködési megállapodást írt alá, amelynek célja új kémiai vegyületek közös kutatása és fejlesztése.

2013. április 12-én ünnepélyes keretek között adták át a Than Károly-emlékházat

THAN-EMLEKHÁZ

a vajdasági Óbecsén. A Than család egykori házának felújítása és berendezése után, ma az idegenforgalom és a fiatalok természettudományos oktatásának céljait szolgálja.

2013. május 10-én nyitották meg a várpalotai Vegyészeti Múzeum felújított kiállításait. A múzeum épületén, a várpalotai váron európai uniós forrásból végzett felújítási munkák miatt –2010-től kezdődően – a múzeum zárva tartott. Az újraindítás a múzeum alapításának ötvenedik évfordulójával esett egybe.

2013-ban indították el a szegedi lézerközpont építését. A beruházás első ütemének befejezési időpontja 2015 volt. A lézerközpont átadására 2017 májusában került sor. A központ az Európai Unió – a szegedi mellett prágai és bukaresti helyszínnel megvalósuló – tudományos

nagyberuházása, az ELI (Extreme Light Infrastructure) magyar része.

2013-ban a MOL-csoport úgy döntött, hogy a mantovai finomítóját terméklógisztikai központtá alakítja át. A Porto Marghera kikötőt és a mantovai finomítót összekötő logisztikai hálózatot, amely korábban a kőolajellátást biztosította, végtermék-szállításra használják.

2013-ban Nemzeti Tudománypolitikai és Innovációs Testület létrehozásáról döntött a kormány. A testület elnöke a miniszterelnök, társelnöke a Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

2013-ban indították el a MOL-csoport butadiéngyárának építését Tiszaújvárosban. Az új üzem évi 130 000 tonna kapacitású. A butadiéngyártás próbaüzeme 2015 novemberében indult meg.

2013. november 15-én adták át az MTA Természettudományi Kutatóközpont új épületét. A Duna-parton álló, 20 hónap alatt létrehozott épületbe 250 világszínvonalú laboratórium és 156 vegyi fülke épült. A földszinti 300 fős tanácsterem a legkorszerűbb technikával igény szerint két előadóteremmé alakítható.

2013. november 21-én Veszprémben a Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Karán felavatták az MTA–PE Transzlációs Glikomika Kutatócsoport laboratóriumi helyiségeit. A Transzlációs Glikomika Kutatócsoport célja humán eredetű mintákból a cirkuláló ráksejtek glikomikai vizsgálatára új, integrált technológiák fejlesztése és alkalmazása, illetve a klinikailag fontos glikoproteinek azonosítása a mintákban található limitált számú cirkuláló ráksejtből diagnosztikai és terápiás céllal.

2013. november 29-én hunyt el Horváth Károly vegyész. A Richter Gedeon Rt.-nél, majd a Chinoin Gyógyszergyárnál

dolgozott. 1998-tól az Egis Gyógyszergyár Analitikai Laboratóriumának spektroszkópiai csoportját vezette. Amerikai (Gainesville, University of Florida) meghívása alatt is spektroszkópiai kutatásokkal foglalkozott. Egyik alapítója volt az MKE Kristályosítási és Gyógyszerformulálási Szakosztálynak.

2013. december 9-én hunyt el Szepesváryné Tóth Klára akadémikus. 1965-től két-éves angliai tanulmányúton vett részt, majd a Veszprémi Vegyipari Egyetemen lett adjunktus. 1970-ben Pungor Ernő munkatársaként a BME-n folytatta munkáját, ahol előbb egyetemi docens, majd 1991-től egyetemi tanár. Kandidátusi címét 1970-ben nyerte el, akadémiai doktor 1991-ben lett. Az MTA-nak 1995-ben levelező tagja, 2001-ben rendes tagja. Nagy sikereket ért el az ionszelektív elektrodok kutatásában, az optikai szenzorok fejlesztésében. Elnöke volt az MTA Analitikai Kémiai Bizottságának és tagja az IUPAC Analitikai Kémiai Bizottságának.

2013. december 23-án hunyt el Nánási Pál egyetemi tanár, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Biokémiai Tanszékének létrehozója. Kandidátusi dolgozatát „A glikozamin származékok kémiája” címmel védte meg, akadémiai doktori címét a „Vizsgálatok az N-aril-glikozil-amin-származékok területén” értekezéssel nyerte el. Ő szervezte meg a magyar tudományegyetemek első biokémiai tanszékét, amely vezetésével nemzetközileg elismert kutatóhellyé vált.

10 éve

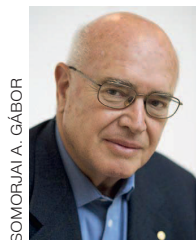
2008-ban az óbudai Graphisoft parkban a francia Servier Csoport, az Egis Nyrt. részvényeinek többségi tulajdonosa új

kutatóintézetet hozott létre Servier Research Institute of Medical Chemistry néven. Az intézetben 18 kémiai laboratóriumban folytathatnak kutatásokat. Ez az egyetlen olyan gyógyszervegyészeti kutatóintézet, amelyet a Servier Csoport nem Franciaországban létesített.

2008. február 27-én első alkalommal szerveztek mérnöknapokat a veszprémi Pannon Egyetem Mérnöki Karán. A rendezvény célja az volt, hogy a műszaki területen tanuló hallgatók már egyetemi éveik alatt kapcsolatot alakíthassanak ki ipari cégekkel és hozzájáruljon a műszaki munkaerő-utánpótlás elősegítéséhez.

2008-ban Somorjai A. Gábor, Amerikában élő magyar professzor megkapta az American Chemical Society legrangosabb díját, a Priestley-medált a felületkémia és a katalízis terén végzett munkásságáért. Negyven éven át folytatott kutatásai jelentősen elősegítették az általános és felületkémia fejlődését.

SOMORJAI A. GÁBOR

2008. április 10-én átadták a Teva Gyógyszergyár debreceni gyárában a legmagasabb európai szabványoknak megfelelő „High Containment” üzem épületét. A „High Containment” fokozottan zárt üzem, amely mind a dolgozók, mind a környezet kiemelt védelmét szolgálja. A létesítmény egy részében generikus kutatási-fejlesztési munkát folytatnak.

2008. júliusában jelentette be a Richter Geodeon Nyrt., hogy Debrecenben építi meg biotechnológiai úton előállított gyógyszeripari termékek fejlesztésére és gyártására szolgáló üzemét. A közép-kelet-európai régióban egyedülálló, 25 milliárd Ft-ért létesített biotechnológiai üzem 2012. április 19-én avatták fel.

2008. július 30-án Közép-európai Geotermikus Energia Termelő Zrt. közös vállalat alapító okiratát írta alá a MOL Nyrt., az izlandi Enx hf. és az ausztrál Green Rock Energy International Ltd. Az új vállalkozás célja a geotermikus energia kutatása, termelése és értékesítése, illetve geotermikus erőművek és közvet-

BIOTECHNOLÓGIAI ÜZEM

len termálhő-szolgáltató technológiák létesítése.

2008. szeptember 24-én a Teva Gyógyszergyár Zrt. debreceni telephelyén fektették le a „Mega Plant” csomagolóüzem

A TEVA CSOMAGOLÓÜZEME

az Európai Generikus Kutatás-fejlesztési Központ épületének alapkövét. 2010. július 13-án avatták fel az új üzemet.

2008. április 7-én hunyt el Adonyi Zoltán vegyészmérnök, egyetemi oktató. A BME Kémiai Technológia Tanszékén, majd a Veszprémi Vegyipari Egyetemen tanított, 1954-ben az Országos Tervhivatal Műszaki Fejlesztési Osztályán lett főmérnök. 1989-ig, nyugdíjazásáig a BME Kémiai Technológia Tanszékének tudományos tanácsadója. Kutatásai során bányatermékek vegyipari és építőanyagipari komplex feldolgozásával, kőolaj-származékok vizsgálatával foglalkozott.

2008-ban hunyt el Kántor László vegyészmérnök, a MOL Nyrt. Dunai Finomító vezetője. 1972-ben az AV-1 üzem, majd 1975-ben az akkori fejlesztések eredményeként létrehozott aromás üzemcsoport vezetésére kapott megbízást. 1985–1992 között a desztillációs üzemcsoportot vezette. 1992-ben termelési főosztályvezető, 1994-ben a Dunai Finomító főmérnöke lett. 2004 januárjától, a Slovnafttal történt integráció kezdetétől, 2007. évi nyugdíjba vonulásáig a finomítás magyarországi területi vezetője. Az ásványolaj- és petrolkémia, valamint a technológiai tervezés szakértője volt.

2008-ban hunyt el Tóth Béla vegyészmérnök. Munkássága a radiokémia, az izotóptechnika területére terjedt ki. Oktatott a Debreceni Egyetemen, majd titkára lett az Országos Atomenergia Bizottságnak, később nemzetközi ellenőrként működött az ENSZ Nemzetközi Atomenergia Ügynökségén. A BME Kémiai Technológia Tanszékének hallgatóit nyugdíjba vonulása után is, egészen haláláig oktatta.

15 éve

2003 márciusában a MOL Rt. megvásárolta a Slovnaft szlovák kőolaj-feldolgozó vállalat többségi tulajdonát.

2003-tól a Chinoin Rt. Magyar Kutatási Díjat adományoz fiatal kutatók kiemelkedő teljesítményének díjazására, akik Magyarországon biológiai, orvosi és kémiai kutatásokkal foglalkoznak.

2003-tól a Galenus Gyógyszerészeti Lap és Könyvkiadó Kft. „Gyógyszerészet-történet” címmel új folyóiratot jelentet meg, amely a gyógyszerészet mellett sok kémiát és vegyipart érintő témát dolgoz fel.

2003-ban a debreceni Gyógyszerésztudományi Intézetet (korábban Debreceni Tudományegyetem Gyógyszerésztudományi Szak) az Akkreditációs Bizottság javaslata alapján a miniszterelnök a 19/2003-as rendelettel karrá nyilvánította.

2003. július 17-én Zágrábban a MOL Rt. aláírta az INA olajvállalat 25 százaléknak megvételéről szóló szerződést.

2003 augusztusában a BorsodChem Rt. csehországi leányvállalata, a BC-MCHZ (Moravské Chemické Závody) értékesítette anilintechnológiájának licencét és know-how-ját a japán Tosoh Corporation részére.

2003. szeptember 12-én üzembe helyezték Magyarország első ipari méretű napelemes rendszerét a MOL Rt. napenergiával működtetett üzemanyagtöltő állomásán. A napelemcellák 10 kilowattnyi energiát szolgáltatnak, ami képes biztosítani az üzemanyag-szivattyúk kivételével az összes árammal működő berendezés áramigényét.

2003 októberében avatták fel a Radici Film Hungary Kft. 10 milliárd forintos beruházással létesített új BOPP (biaxiálisan orientált polipropilén) fóliaüzemét. A cég, amely az olasz Radici csoport tagja, korábban a TVK-hoz tartozott.

2003. október 12-én új üzemet avatták a Sanofi-Synthelabo vállalatcsoporthoz (ma: Sanofi-Aventis) tartozó Chinoin Rt.-nél. Az üzemcsarnokban a magas vérnyomás csökkentésére szolgáló egyik legkorszerűbb gyógyszert, az Irbesartant állítják elő. Az Irbesartan cukorbetegknél nemcsak a vérnyomást csökkenti, hanem gátolja a vesebetegség kifejlődését is. A gyógyszer az európai országok többségében az első hét vérnyomáscsökkentő szer között van.

2003. június 6-án hunyt el a portugáliai Louresben Villax Iván, a BME Egyetemi Tanácsának tiszteletbeli tagja, az MKL szerkesztőbizottságának tagja. Társulajdonosa volt a lisszaboni „Hovione Soc. Quim. SA” nevű cégnek, amely az anti-biotikumgyártás és a sztereospecifikus

hidrogénezés területén fejlesztett ki eljárásokat.

2003. augusztus 30-án hunyt el Mezei József, az Első Vegyi Industria Rt. elnöke-vezérigazgatója. A kémiai kutatások, azok eredményeinek hasznosítása és a gazdasági kérdések egyaránt foglalkoztatták. Vezetésével a társaság gyógyszeripari, szerves vegyipari intermedierek gyártását valósította meg.

2003. szeptember 9-én hunyt el 95 éves korában Teller Ede világhírű fizikus. Felsőfokú tanulmányait a kémiával kezdte,

TELLER EDE

vegyészmérnök-hallgató volt a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen. Tanulmányait Karsruhében folytatta, ahol atomfizikával kezdett foglalkozni. Huszonkét évesen doktori címet szerzett, majd az Amerikai Kémikusok Szövetsége szervezésében létrejött tudóscsoport tagjaként 1935-ben az Egyesült Államokba távozott. Munkássága, tudományos eredményei az atomreaktorok működtetéséhez, a nukleáris katonai eszközök és védelmi rendszerek kialakításához kapcsolódnak.

2003. december 20-án hunyt el Mezey Barina vegyeszmérnök, címzetes egyetemi tanár, a Magyar Kémikusok Egyesületének elnöke. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen szerzett vegyeszmérnöki oklevelet, és már tanulmányai alatt a Zemplén Géza vezette tanszéken dolgozott. Az Alkaloida Vegyészeti Gyárban helyezkedett el, ahol 12 éven át volt főmérnök. 1953 és 1971 között a Chinoín főmérnöke, majd 1982-ig, nyugdíjazásáig vezérigazgatója. Az Alkaloidánál irányítása alatt kezdtek meg a tebain és narkotin mellékalkaloidok kinyerését, valamint számos felszintetikus morfin termék gyártását. A Chinoínban vezetése alatt jelentős rekonstrukció ment végbe, kialakultak a hatékony kutató-fejlesztő munka feltételei.

20 éve

1998. február 6-án a Tiszai Vegyi Kombinátnál Rt. a vegyipari nagyvállalatok között

elsőként nyerte el Környezetközpontú Irányítási Rendszerével az ISO 14001 nemzetközi szabványnak megfelelő környezetvédelmi tanúsítványt.

1998 tavaszán megkezdődött az Erdőkémia Rt. felszámolása. A termelőtevékenységet öt vállalatba privatizálták.

1998. június 4-én nagy tisztaságú szén-dioxid-előállító üzemet avattak a Vas megyei Ölbő községben. A MOL Rt. és a Messer Griesheim GmbH közös vállalata évi 40 kt nagy tisztaságú cseppfolyós szén-dioxidot állít elő.

1998. június 8-án avatták a győri ipari parkba telepített új műanyagüzemet. A Hanna Wilson Polimer Feldolgozó Kft. meszterkeveréket állít elő.

1998. június 18-án a TVK Rt.-nél modern csomagolóanyag-gyártósorokat helyeztek üzembe. Az élelmiszeriparban (Castfol fóliacsald) és az egészségügyben használt (Hygifol) fóliákat gyártják.

1998. október 2-án avatták fel a BorsodChem Rt. ipari parkjában létesült évi 40 kt kapacitású, 37%-os formaldehidet és 35 kt/év kapacitású, karbamid-formaldehid gyantát gyártó üzemeket. A BorsodChem Rt. és a Krems Chemie AG 1997. február 17-én többségi BorsodChem Rt.-tulajdonnal alapította meg a BC-KC Formalin Kft.-t, a formalinüzem létesítésére és üzemeltetésére. Ezzel egyidejűleg az alapítók döntöttek egy formaldehid-alapú gyantát előállító, 100%-ban Krems Chemie AG tulajdonú üzem (KC Magyar Gyanta Kft.) létrehozásáról.

BC-KC FORMALIN KFT.

1998. december 15-én jegyezték be a BC-Erőmű Kft. vegyes vállalatot. A BorsodChem Rt., az ÉMÁSZ Rt. és a MOL Rt. döntöttek korábban a vegyes vállalat alapításáról, amelynek az a célja, hogy a BorsodChem területén hő- és villamos energiát termelő ipari erőművet létesítsen és üzemeltessen a BC energiaigényének gazdaságos kielégítésére.

1998-ban a pétfürdői Nitroil Rt. az amerikai Huntsman Chemical Corporation tulajdonába került.

1998. július 3-án hunyt el Szántay Balázs, a BME címzetes egyetemi tanára, a vegyipari gépészmérnökképzés kiemelkedő személyisége, a Magyar Kémikusok Lapja szerkesztőbizottságának tagja. „Vegyipari készülékek szerkesztése” című könyvét nemcsak itthon, hanem a szomszéd-

os országokban is széles körben használják. Jelentős szerepe volt a vegyipari gépek, készülékek és szerkezeti anyagok hazai és nemzetközi szabványainak kidolgozásában.

1998. augusztus 15-én hunyt el Polinszky Károly vegyeszmérnök, az MTA rendes tagja, egyetemi tanár, a Veszprémi Vegyipari Egyetem alapítója, a BME és a Veszprémi Vegyipari Egyetem volt rektora, egykori oktatási miniszter. Igazgatója volt a veszprémi Nehézvegyipari Kutató Intézetnek (NEVIKI), az MTA Műszaki Kémiai Intézetnek és igazgatóhelyettese a Magyar Ásványolaj- és Földgázkísérleti Intézetnek (MÁFKI).

POLINSZKY KÁROLY

Tudományterülete a nehézvegyipar, elsősorban a szerves kémiai technológia volt, emellett sokat tett a műszaki felsőoktatás szakmódszertanáért is. Művei közül kiemelkedő a Varga Józseffel írt háromrészes Kémiai Technológia tankönyv. Számos alapvető vegyeszmérnöki szakkönyv, illetve szakkönyv-fordítás főszerkesztője (J. H. Perry: Vegyeszmérnökök kézikönyve, O. A. Neumüller: Römp Vegyészeti Lexikon, Műszaki Lexikon).

1998. szeptember 28-án hunyt el Bozsay József jogász, vegyeszmérnök, a műszaki és jogtudományok doktora. Együttes műszaki és jogi végzettségét a KERMI-ben, majd a BME-n hasznosította. Több mint 20 találmány kidolgozásában volt része. Munkássága a kolloidkémia reológiai vonatkozásaira és a gyógyszerkémiai technológiákra terjedt ki.

1998. október 13-án hunyt el Matkovic Béla orvos, vegyész, egyetemi tanár, a szegedi József Attila Tudományegyetem Biokémiai és Genetikai Csoportjának megalapítója. Kutatásai során szerves vegyületek mikrobiológiai átalakításával, szteroidok vizsgálatával, redox-rendszerekkel, oxidatív átalakulásokkal és ezek enzimeivel foglalkozott.

1998. november 17-én hunyt el Péchy László vegyeszmérnök, a Veszprémi Egyetem

Ásványolaj- és Széntechnológiai Tanszékének tanszékvezető professzora. Vegyész-mérnöki oklevelét a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen szerezte meg 1939-ben. A Shell cég csepeli telepén dolgozott, majd a paraffin-gyár vezetője lett. 1950-ben vádemelés nélkül a recski táborba internálták, ahol három évet töltött. Ezt követően a Vegyiműveket Tervező Vállalatnál kapott állást, majd a Veszprémi Vegyipari Egyetemre hívták oktatónak. 1960–1982 között vezette az egyetem Ásványolaj- és Széntechnológiai Tanszékét. A 60-as, 70-es években gyorsan fejlődő magyar kőolajipar vegyész-mérnökeinek döntő többsége őt tekintette mesterének, akitől nemcsak alapos szakmai ismereteket, hanem szakmásteret, felelősségtudatot, emberséget is tanulhattak. Kutatási tevékenységét is meghatározták ipari kapcsolatai. Jelentős eredményeket ért el a metakrilátalapú viszkózitás- és viszkózitásindex-növelő adalékok kutatása, fejlesztése terén, valamint a szukcinimid típusú detergens–diszpergens adalékok kutatásának elindításával. Hosszú ideig vezette a Magyar Kémikusok Egyesülete Oktatási Bizottságát.

25 éve

1993. január 1-jétől a BorsodChem Rt. Intermedier I. üzeme francia–magyar vegyes vállalként működik, FRAMO-CHEM Francia-Magyar Finomkémiai Kft. néven. A Société Nationale des Poudres et Explosifsszal létesített vállalathoz tartozik a foszgénüzem, a klórhangyasavmetilészter üzem, a variábilis foszgénező üzem, a Richter Gedeon Rt. Cavinton gyógyszeréhez szükséges triptamin intermedier előállítására szolgáló gyártósor.

1993 januárjában a MOL Rt. almásfüzitői gyárában hordógyártó üzem kezdte meg működését.

1993. január 8-án adták át az első, MOL 2000 típusú töltőállomást a 6-os főútvonal Pécsről kivezető szakaszánál.

1993. április 6-án avatták fel az Egis Gyógyszergyártó Rt. új biológiai kutatólaboratóriumát Mátyásföldön, a Bökényföldi úton. Itt helyezték el a Hatástani Főosztályt, a Farmakológiai, Biokémiai és Toxikológiai Laboratóriumot.

1993 tavaszán döntés született metil-tercier-butiléter gyártóüzem (MTBE) létesítésére a MOL Rt. Dunai Finomítójában. Az üzem 1994-re készült el, a terméke magas oktánszámú, oxigéntartalmú ke-

verőkomponens, amely az ólomtartalom csökkentésével járó oktánszámcsökkenést ellensúlyozza és égésjavító tulajdonságú.

1993. június 4-én adták át a MOL Rt. szanki gázdúsító üzemét. A Szank-Tázlár térségében található közepes inerttartalmú (17–26 % (V/V) CO₂) gázokat összegyűjtik, dúsítják. A szénhidrogénekben dús gázfázist távvezetékre adják energetikai hasznosítására, a leválasztott szén-dioxidot két, erre alkalmas olajtelepbe sajtolják többlet-olajkihozatal céljából. A beruházás költsége 4,3 Mrd Ft volt.

1993 második félévében alapították az Extractum Pharma Rt.-t. A vállalat központja Budapesten, gyógyszergyára Bács-Kiskun megyében, Kunfehértón van. Ismert és bevált termékeket forgalmazott, mint a Demalgon tablettát, Erigon szirupot, Kefalgin készítményeket. Ma több mint 60 terméket gyárt és forgalmaz.

1993. október 15-én két környezetvédelmi beruházást adtak át a MOL Rt. Dunai Finomítójában. A 2000 köbméter/nap teljesítményű szennyvíztisztítót, amely a kőolaj-feldolgozás során keletkezett vizet biológiai eljárással tisztítja meg a szennyeződésektől, valamint a véggázégetőt, amely a maleinsavanhidrid (MSA) gyártásakor visszamaradó szénhidrogén gázokat égeti el és a felszabaduló hőt hasznosítja.

1993. március 19-én hunyt el Almási Lajos vegyész-mérnök, a magyar kémiai technológia egyik elismert művelője. Közel 70 éven át foglalkozott kémiai technológiai kérdésekkel a szénhidrogénezési kutatásoktól a műtrágyagyártásig. Tapasztalatairól idős korában is több érdekes közleményben számolt be (pl. az MKL 1991. májusi és 1992. májusi számaiban).

30 éve

1988 márciusában megkezdődött a TVK-ban a próbaüzem a második BOPP (bi-axiálisan nyújtott és orientált polipropilén) fóliát előállító üzemben.

1988 áprilisában próbagyártás kezdődött az Ajkai Timföldgyár és Alumíniumkohó (Ajkai Alumíniumipari Kft.) új gallium-üzemében.

1988 májusában a TVK-ban megkezdtek a 3. Polipropilén-gyár építését. Az 1989-ben befejezett 4 milliárdos beruházás berendezéseit az olasz Technimont cég szállította, a gyártási eljárást az amerikai-olasz HIMONT cég adta.

1988. június 17-én a Dunai Kőolajipari Vállalat (Ma: MOL Nyrt. Dunai Finomító) új, részvénytársasági formában működő vegyes vállalat létrehozásáról írt alá szerződést a világ egyik legjelentősebb sztirolgyártó konszernjével, az olasz Montedison csoporttal. A DUNASTYR Rt. 120 millió német márka beruházással évi 65 kt kapacitású polisztirolüzem megvalósítására vállalkozott. Az üzem 1989-ben készült el.

1988 augusztusában a Dunai Kőolajipari Vállalatnál termelésbe lépett a hidrogén-fluoridos alkilező üzem, amelyet világbanki hitel felhasználásával építettek.

1998 augusztusában megkezdődött a technológiai szerelés a Dunai Kőolajipari Vállalat maleinsavanhidrid-üzemében.

1988. augusztus 16-án Budapesten a teljes gázhálózatot földgázra állították át.

1988 novemberében alakult meg a Pharmavit Gyógyszer- és Élelmiszeripari Rt. vitamintartalmú pezsgőtabletták előállítására. 1994-ig négy országban vállalatot is alapított.

1988. január 7-én hunyt el Benedek Gyula, a Peremartoni Vegyipari Vállalat vezérigazgatója.

EGIS, BÖKÉNYFÖLDI ÚT

1988. október 18-án hunyt el *Osztrovski György* vegyész mérnök, akadémikus. 1948 után a Magyar Állami Szénbányák vezérigazgatója, 1953–1955 között az MTA főtitkára, 1964–1981 között az OMFB elnökhelyettese. Az alumíniumipar nemzetközi munkamegosztása és a termelés kooperációja kérdéseivel foglalkozott, és nevéhez fűződik a Szovjet–Magyar Alumíniumegyezmény megkötése.

1988. október 22-én hunyt el *Hardy Gyula*

HARDY GYULA SZOBRA
(LAKOS PÁL SÁNDOR MUNKÁJA)

akadémikus, az MTA Kémiai Tudományok Osztályának elnöke, egyetemi tanár. Harminc éven át a Műanyagipari Kutatóintézet igazgatójaként tevékenykedett.

A magyar műanyagipari kutatás egyik megalapítója és kiemelkedő szervezője volt.

1988. október 31-én hunyt el *Kisfaludy Lajos* okl. vegyész mérnök, gyógyszerkémikus, a Richter Gedeon Rt. kutatóprofesszora, a BME egyetemi tanára.

1988. november 29-én hunyt el *Kempler Kurt* gyógyszerkémia-történet kutató, a Pest Megyei Gyógyszertári Központ főgyógyszerésze.

40 éve

1978. augusztus 16-án adták át Barcson a Kemikál Építőanyagipari Vállalat csaknem félmilliárd forint beruházással, évi 31,5 kt műanyag termék gyártására létesített műanyag-feldolgozó gyárat.

1978. szeptember 30-án kezdődött meg a termelés a Tiszai Vegyi Kombinát évi 40 kt kapacitású Polipropilén I. gyárában.

1978. június 28-án hunyt el *Koczka Károly* vegyész, a Szegedi Tudományegyetem Szerves Kémiai Tanszékének docense. Fő kutatási területe az alkaloidok térszerkezetének vizsgálata volt.

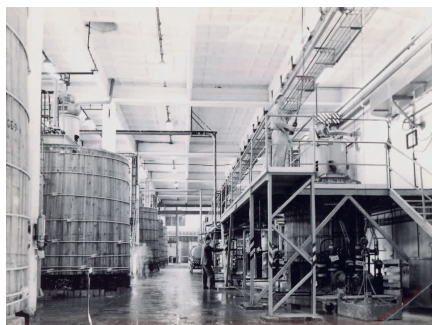
1978. július 11-én hunyt el *Braun Géza* vegyész mérnök, egyetemi tanár. *Zemplén Géza* mellett volt adjunktus, később Rockefeller-ösztöndíjasként dolgozott a chicagói egyetemen, majd egyetemi tanár lett a Harvard Egyetemen.

1978. augusztus 23-án hunyt el *Szász Kálmán* gyógyszerész, egyetemi docens. Az anyarozs és gyűszűvirág hatóanyagainak ellenőrzésével foglalkozott. Nevéhez fűződik a télizöld meténgből (*Vinca minor* L.) készített Devincan és Cavinton. Budapesten és Szegeden az Orvostudományi Egyetemen először tartott

„Gyógynövények a gyógyszeriparban” címen ipari kollégiumot.

50 éve

1968 januárjában megkezdték a termelést a Tiszamenti Vegyiművek porfestéküzemének nedves üzemszékében.

TVM. PORFESTÉKGYÁR

1968 januárjában üzembe helyezték a Borsodi Vegyi Kombinát 100 kt/év kapacitású Stamicarbon-eljárással működő karbamidüzemét. 1991-ben a jogutód BorsodChem Rt.-nél a műtrágyagyártást leállították.

1968 októberétől decemberéig megindították a Dunai Kőolajipari Vállalatnál a 2 millió t/év kapacitású atmoszférikus és vákuumsztyllációs üzemet.

1968-ban alapították a Pannonplast szombathelyi gyárat.

1968. február 15-én hunyt el *Lányi Béla* vegyész mérnök, egyetemi tanár. A Műegyetem Elektrokémiai Tanszékének tanára, 1948-tól a Fémipari Kutató Intézet igazgatóhelyettese volt. Elektrokémiai vizsgálatokkal, a timföld- és alumíniumgyártás kérdéseivel foglalkozott.

1968. április 16-án hunyt el *Doby Géza Károly* növénybiológus, egyetemi tanár, az MTA tagja. Hazai és külföldi egyetemeken kémiát, mezőgazdasági kémiát, növényvédelmet adott elő. Az enzimrendszereknek a növények élettani folyamatira gyakorolt hatását vizsgálta.

1968. július 5-én hunyt el *Proszjt János* vegyész, az MTA levelező tagja. 1924-ben a soproni Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola kémiaprofesszorává nevezték ki, 1948-ban átvette a Budapesti Műegyetem Szervetlen Kémia Tanszékének vezetését. Tudományos munkássága során az inaktív kémiai elemek lehetséges számával foglalkozott, a fémdúsításhoz alkalmazott flotációs eljárások elméletét tanulmányozta, a gőz-folyadék rendszerek egyensúlyviszonyait vizsgálta. A szilikonok területén elért eredményeiért Kossuth-díjban részesült. Elsőnek használt polarográfot Magyarországon; *Poós*

PROSZJT JÁNOS

Lászlóval együtt kidolgozta a polarocoulometriás eljárást. Nagy jelentőségű szak- és tankönyvírói tevékenysége. *Erdely-Grúz Tiborral* közösen írt „Fizikai kémiai praktikum” c. könyve 10 kiadást, a Lengyel–Proszjt–Szarvas: „Általános és szervetlen kémia” c. tankönyv öt kiadást ért meg. Magyarul és németül is megjelent a Proszjt–Cielešky–Györfbőr: „Polarográfia” c. mű. Tudománytörténeti munkáiban feltárta a 18. századi selmebányai kémiai eredményeket. Nyugdíjba vonulása után is dolgozott a Magyar Kémikusok Egyesületében. Tevékeny szerepet vállalt a Magyar Vegyészeti Múzeum gyűjtőmunkájában.

1968. október 18-án hunyt el *Hága László* vegyész mérnök, a kémiai tudományok kandidátusa. A Szőnyi Kőolajipari Vállalatnál dolgozott, majd a százhalombatai Dunai Kőolajipari Vállalat főtechnológusa lett. Közreműködött a gyár tervezésének, üzembe helyezésének, a termelés megindításának minden munkafolyamatában. Üzemi balesetben elszenvedett égési sérülések következtében vesztette életét.

1968. november 10-én hunyt el *Kiss Árpád* kémikus, egyetemi tanár, az MTA levelező tagja. A szegedi egyetemen először a II. Vegytani Tanszéken, majd az Általános és Fizikai Kémiai Tanszéken volt tanszékvezető tanár. Munkássága a fizikai kémia területét ölelte fel. Elsők között foglalkozott a homogén harmadrendű kémiai reakciókkal: az oldatok Brönsted–Lowry-féle elméletével és kísérleti igazolásával. Egyik megindítója volt a hazai korróziós kutatásoknak.

60 éve

1958-ban készült el a Kissármás–Tiszaszerdékény közötti földgázvezeték a Tiszai Vegyi Kombinát beruházásának előkészítéseként.

1958-ban megkezdődtek az Ajkai Timföldgyár első galliumüzemének tervezési munkái. Az üzem létesítéséhez a Nehézipari Minisztérium nyújtott hitelt a timföldgyárnak. A kísérleti üzem 1959-ben lépett működésbe.

1958 májusában kezdett termelni a Magyaróvári Timföld- és Műkorundgyár kádkőüzeme.

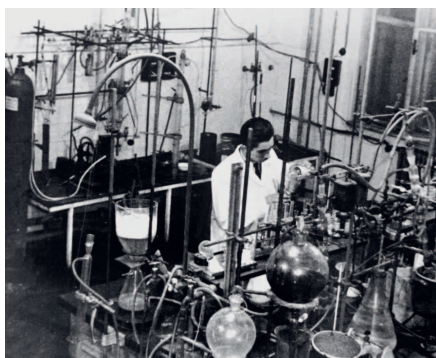
1958. június 23-án hunyt el *Bruckner Zoltán* vegyész-mérnök, a kémiai tudományok doktora. A Műegyetem Szerves Kémiai Intézetében *Zemplén Géza* mellett dolgozott mint tanársegéd. 1934–1944 között a Hungária Guttapercha és Gumiárugyár főmérnöke, majd műszaki igazgatója volt. 1950 után a Gumiipari Központi Kutató Laboratórium helyettes vezetője, majd vezetője lett. A gumiipar elméleti és ipari kérdéseivel foglalkozott.

70 éve

1948 áprilisában született határozat a Magyar Alumínium- és Könnyűfémipari Kutatóintézet megalapításáról.

1948. június 29-én tartotta alakuló ülését a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ). Ekkor 14 tudományos egyesület 9500 tagja csatlakozott a MTESZ-hez.

1948-ban alapították a Magyar Ásványolaj- és Földgázkísérleti Intézetet (MÁFKI), alapító igazgatója, *Freund Mihály*

A MÁFKI A MŰEGYETEMEN

akadémikus vezetésével. Az intézet kezdetben Budapesten, a Műszaki Egyetemen működött, 1952-ben költözött veszprémi épületébe. 1992–1998 között az intézetet felszámolták, épületében ma a Pannon Egyetem könyvtára és levéltára működik.

1948. október 29-én hunyt el *Bayer Antal* gyógyszerész. A századforduló után Magyarországon elsőként hozott forgalomba ampullázott gyógyszereket. A Gyógyszerészek Országos Jóléti Alapjának megalapítója és hosszú időn át elnöke volt.

1948. december 31-én hunyt el *Farkas László* vegyész, egyetemi tanár. A berlini Kaiser Wilhelm Institutban *Fritz Haber* mellett dolgozott, majd a Cambridge-i Egyetemen a kolloidika előadója lett. 1936-tól haláláig a tel-avivi egyetem fizika-kémia-professzora volt. Foglalkozott fotokémiai vizsgálatokkal, az orto- és para-hidrogénmolekulák egyensúlyi megoszlásával. Új módszert dolgozott ki nehésvíz előállítására.

75 éve

1943. április 10-én kezdődött meg Nyeregesújfalun a hazai viszkóz műselyem gyártása.

VISZKÓÜZEM

1943-ban kezdett üzemelni Peremartonban a múbarnakő-üzem, a szárazelemekhez használt természetes barnakő pótlására. Napi 80 kg MnO₂-t állítottak elő úrkúti mangánércből.

1943-ban kapott Nobel-díjat Hevesy György az általa már korábban felfedezett (1912–1913) radioaktív-izotópos nyomjelzéses analitikai módszer alkalmazásáért. 1913-ban jelent meg Hevesy György és F. A. Paneth közleménye: „Ólom-szulfid és ólomkromát oldhatósága” címen, amely a radioaktív nyomjelzés módszerének megszületését és közzétételét jelentette.

1943. október 2-án hunyt el *Schmid Rezső* vegyész-mérnök, a magyar spektroszkópiai kutatások egyik megteremtője. Munkásságának elismerését jelzi az Eötvös Loránd Fizikai Társulat által 1950-ben alapított, róla elnevezett díj.

80 éve

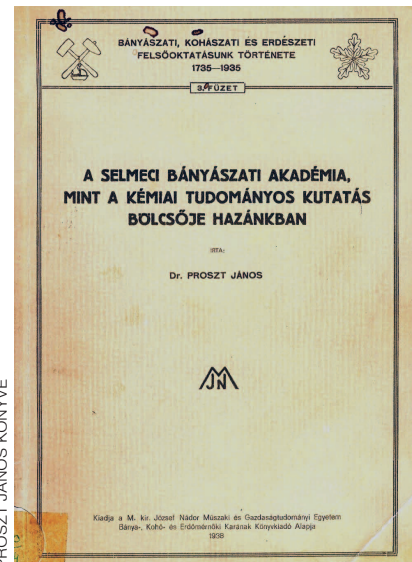
1938-ban jött létre a Magyar Amerikai Olajipari Rt. (MAORT) a Budafapuszta környéki ásványolaj kitermelésére.

1938-ban a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Vegyész-mérnöki Osztályán új tanszéket létesítettek a Goldberger S. F. és Fiai Rt. alapítványából. A Textilkémiai Tanszék élére *Csűrös Zoltánt* nevezték ki rendkívüli tanári címmel, két év múlva professzorral léptették elő.

A tanszék neve 1947-ben Szerves Kémiai Technológia Tanszékre változott.

1938-ban *Szebellédy László* és *Somogyi Zoltán* feltalálta a coulometriás titrálás módszerét. Az analitikai mérőmódszer azon alapul, hogy az elektrokémia törvénye szerint az elektródokon reagált anyag mennyisége a reakció során az elektródon áthaladt töltésmennyiségből kiszámítható. A coulometriás analízist megalapító közleményük a „Zeitschrift für analytische Chemie” (1938. évf. 112. p.) folyóiratban jelent meg.

1938-ban jelent meg *Proszjt János* soproni kémiai professzor tollából „A selmeci bányászati akadémia, mint a kémiai tudományok, mint a kémiai tu-

PROSZJT JÁNOS KÖNYVE

dományos kutatás bölcsője hazánkban” c. könyv, amely a 18. századi híres műszaki főiskola történetének egyik legfőbb forrásmunkája.

1938-ban a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. megkezdte a fenol és krezol gyártását, s még ebben az évben a Klotild Első Magyar Vegyipari Rt.-vel közösen műanyaggyárat létesítettek Budapesten (X. ker. Újhelyi u. 3. sz. alatt) hőre keményedő fenoplaszt présporok előállítására.

1938-ban hunyt el *Pácz Aladár* Amerikában élő vegyész-mérnök. 1917-ben feltalálta és szabadalmaztatta az izzás közben is alaktartó volfrám-ötvözetet. Előállította az alpaxot (alumínium és szilícium-ötvözet). Ebből fejlesztették ki az 1930-as években az általánosan használt Silumin-bázisú ötvözeteket.

1938. szeptember 22-én hunyt el *Spiegel Béla* vegyész-mérnök, a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. igazgatója, a magyar cementgyártás korszerűsítője.

1938. december 4-én hunyt el *Matolcsy Miklós* gyógyszerész, egyetemi tanár. Ő ta-

nította először a budapesti egyetemen a Gyógyszerészet c. tárgyat.

90 éve

1928-ban a Krayer-féle festékgyár osztrák szabadalom alapján megkezdte a porfesték gyártását. Krayer Emil 1880-ban Bu-

A KRAVER-GYÁR

dapesten, az Akácfa utcában kis gyantafűző műhelyt rendezett be, és festéküzletet nyitott. Ez lett az alapja a Krayer-gyárnak, későbbi legnagyobb festékgyárunk (Budalakk) jogelődjének

1928. november 29-én alapították meg Budapesten a Vulkan Oxigéngyár Rt.-t oxigén, nitrogén és egyéb ipari gázok előállításához, továbbá az ehhez szükséges berendezések gyártásához. A részvénytársasághoz csatlakozott a párizsi L'Air Liquide cég is, amely a gyár telephelyét Miskolcon jelölte ki. A termelés francia szabadalmak és gyártási tapasztalatok alapján az akkori legkorszerűbb technológiával folyt.

1928. december 12-én hozták létre a Magyar Általános Gyufaipari Rt.-t, amely a Svenska Tändsticks Aktie Bolegat stockholmi cég érdekeltsége volt.

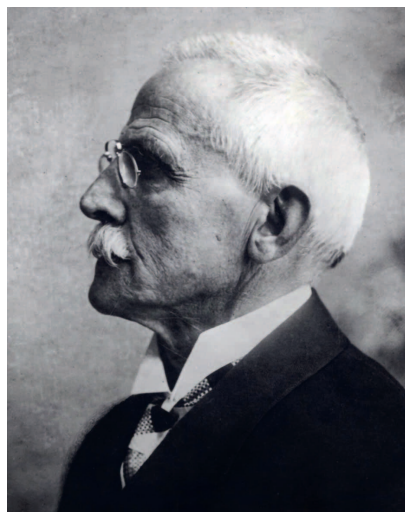
1928-ban Hankóczy Jenő igazgató vezetésével Gabona- és Lisztkísérleti Állomás létesült. Hankóczy kiváló mezőgazdasági szakember volt, nevéhez fűződik például a farinométer feltalálása (1905). Ezzel a műszerrel a tészta, ill. a siker nyújthatóságát meg lehet állapítani. Módszere és találmánya az egész világon elterjedt. Az intézet az 1960-as évekig működött.

1928-ban megindult az Állami Szikjavítási Akció a Földművelési Minisztérium Állandó Központi Talajjavító Bizottsága elnökének, 'Sigmond Eleknek az irányításával. Célja: meszezéssel a sziktalajt termőfölddé átalakítani. A kedvezőtlen helyzet (gazdasági válság) hátráltatta a munkát, amely 1933-ig tartott. Ezalatt 30 000 kat. hold szikes területnek 62%-át megjavították, kissé javult 28% és nem javult 10%.

1928. április 16-án hunyt el Telegdi-Róth Lajos geológus, a földtani térképezés szakértője. Jelentős eredményeket ért el a magyarországi kőolaj- és kőszénkutatás terén is.

1928. július 14-én született Huszár Andor vegyészmérnök, a TVK vezérigazgatója. Gyógyszeripari és vegyipari üzemi tevékenysége után az Országos Tervhivatalban dolgozott, majd 1964-ben a Tiszai Vegyi Kombináthoz került. Itt igazgatóhelyettes, igazgató, majd 1979 júliusától nyugdíjazásáig vezérigazgató. Tevékenysége szorosan összekapcsolódik a magyar petrokémiai iparral, az olefinkémiai termékek előállításával, feldolgozásával, a hazai polietilén- és polipropilén-gyártás megvalósításával és továbbfejlesztésével. Jelentős szerepe volt abban, hogy a TVK-ban nemzetközi összehasonlításban is korszerű, gazdaságos termelési kapacitású üzemek jöttek létre.

1928. december 3-án hunyt el Farbaký István bányamérnök, a Selmecbányai Bá-

FARBAKY ISTVÁN

nyászati és Erdészeti Akadémia tanára. Tanártársával, Schenek Istvánnal együtt nagy teljesítőképességű világítógáz-fejlesztő készüléket és akkumulátort (Schenek-Farbaky-féle akkumulátor) talált fel.

100 éve

1918-ban találta fel Zsigmondy Richárd magyar származású Nobel-díjas kémikus a kolloidkémiai és biológiai vizsgálatokhoz használt membrán- és ultraszűrőket.

1918. augusztus 18-án alapították a Baeder Illatszergyár Rt.-t. A vállalat gyártelepe Újpesten, az Erzsébet u. 24. sz. alatt volt. A vállalat az államosításkor megszűnt.

1918. március 21-én született Magyar Károly vegyészmérnök. A Chinoin Gyógy-

szergyárban, majd a Gyógyszeripari Kutatóintézetben a hazai antibiotikum-gyártás fejlesztésével, fermentációval foglalkozott. 1950–1958 között főszerkesztője volt a Magyar Kémikusok Lapjának.

1918. december 1-jén hunyt el Grittner Albert, a MÁV Vegyészeti Laboratórium vezetője. Sokat tett a MÁV Anyagvizsgáló Laboratóriumának nagyszabású intézetté fejlesztéséért.

110 éve

1908. január 25-én környezetvédelmi céllal a Nagybánya közelében lévő Alsófernezenyelen az ércpörkölő véggázai kén-tartalmának feldolgozására kénsvagyárat helyeztek üzembe.

1908-ban Hutya Ferencnek és Köves Jánosnak az amerikai kutatókkal egy időben és tőlük függetlenül sikerült megoldania a sertéspestis elleni szérum előállítását.

1908-ban Lossinszky Imre Budapesten ón-ércekből fémönt elállító üzem létesített. Később az üzem fellendülése után összegyűjtötte a hazai feldolgozó üzemi hulladékokat, salakokat is, és ezekből jó minőségű csapágyfémeket, forrasztóókat állított elő.

1908. február 15-én a Vegyész Szakszervezet egyesült a Világítási Munkások Szervezetével. Ettől kezdve a beszüntetett „Vegyészeti Munkás” c. lap helyett a „Világítási Munkások Szaklapja” közölt vegyészeti cikkeket is.

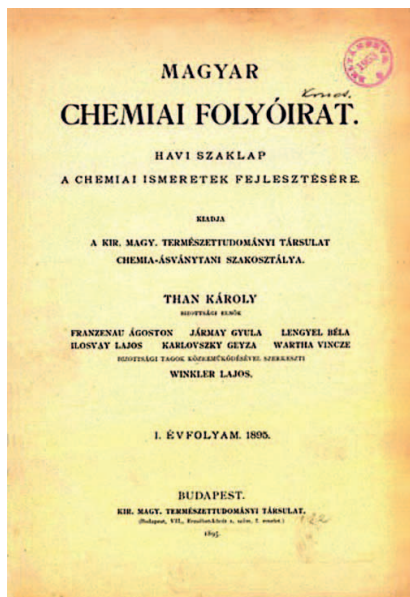
1908. augusztus 16-án a hazánkban elsőként létesített műegyetemi Mezőgazdasági Kémiai Technológiai Tanszékre ki-nevezték 'Sigmond Eleket. Két évig rendkívüli tanár, majd 1910-től nyilvános rendes tanárként kidolgozta a szakterület anyagát, melyet haláláig (1939) tanított. A hazai szikesek megjavítására és talajvizsgálatra kidolgozott módszereivel külföldön is hírnevet szerzett.

1908. március 26-án született Lutter Béla vegyészmérnök, a Debrecen Tudományegyetem Alkalmazott Kémia Tanszékének tanszékvezetője. Az élelmiszer-analítika kérdéseivel foglalkozott.

1908. május 16-án született Lőrinc Andor vegyészmérnök, a kémiai tudományok kandidátusa, a Szerves Kémiai Kutató Intézet Alkalmazott és Kolorisztikai Laboratóriumának vezetője. Munkássága az alkalmazott kémia, illetőleg a kolorisztikai kutatások összehangolására irányult a vonatkozó preparatív kutatással. Hosszú ideig főtitkárhelyettese volt a Magyar Kémikusok Egyesületének.

1908. július 5-én hunyt el *Than Károly* vegyész, akadémikus, az MTA másodelnöke. 1848-ban tizennégy évesen részt vett a szabadságharcban. Egyetemi tanulmányait a bécsi egyetemen végezte, ahol a kémiai tanulmányokba *Redtenbacher* vezette be, majd Heidelbergben *Bunsennél* tanult. 1860-ban kezdte meg tanári működését a pesti egyetemen, 1862-ben pedig mint rendes tanár vette

át a kémiai tanszék vezetését. Negyvenhat éves egyetemi tanári működése alatt európai színvonalra emelte a hazai kémia, analitika oktatását. Érdeme a pesti egyetem I. sz. Kémiai Intézetének létesítése, amely akkor Európa legkorszerűbb kémiai intézete volt. 1895-ben kezdeményezésére alakult meg a Természettudományi Társulat Kémiai Szakosztálya és indult meg a Magyar Chemiai Folyóirat.

120 éve

1898-ban a magyar mezőgazdasági kísérleti intézetek részére megindult a „Kísérletügyi Közlemények” c. folyóirat a Földművelésügyi Minisztériumhoz tartozó Mezőgazdasági Kísérletügyi Központi Bizottság kiadásában. A „vegykísérleti állomások” eredményeiről többnyire ebben az 1941-ig fennállt szakfolyóiratban számoltak be.

1898-ban megjelent *Than Károly* „A kísérleti chemia elemei” című munkájának első kötete, melyet 1906-ban követett a második. Az általános és szervetlen kémia anyagát tárgyaló mű korához képest nagyon modern volt, és tartalmában túlszárnyalta legtöbb kortársát.

1898-ban *Fabinyi Rudolf* kolozsvári egyetemi vegytani intézetében *Ceracidin* né-

ven elsőként előállította a benzopirillium sóit. E vegyületből származtathatók növényi színanyagok, amelyek selyem festésére kiválóan alkalmasak. *Fabinyi* eljárását Németországban szabadalmaztatta.

1898. február 2-án született *Tokody László* mineralógus, krisztallográfus, az MTA levelező tagja, a Magyar Nemzeti Múzeum ásvány- és kőzettárának igazgatója. Érdemeket szerzett a II. világháborúban, majd az 1956 őszen súlyos károkat szenvedett intézmény helyreállítása, újjászervezése körül. Jelentősek anyagszerkezeti, kristálykémiai és morfogenetikai vizsgálatai.

1898. február 11-én született *Szilárd Leó* fizikus, aki *Einstein*, majd *Fermi* munkatársaként részt vett az első atomreaktor megalkotásában. Felfedezte a fotonukleáris reakciókat és a róla elnevezett *Szilárd–Chalmers-effektust*.

1898. február 18-án hunyt el *Asbóth Sándor*, a pozsonyi Kereskedelmi Akadémia tanára, a szerves elementáranalízis tökéletesítője. Ő dolgozta ki a nedves úton történő kénmeghatározást és a szerves vegyületek nitrogéntartalmának meghatározási módszerét.

1898. július 2-án született *Fábi László* Kosuth-díjas vegyész-mérnök. 1924–1950 között a Chinoin kutatómérnöke, majd üzemvezető főmérnöke volt. 1950-től haláláig a Forte kutatólaboratóriumát vezette. Jelentős szerepe volt a színes fotóanyagok hazai kidolgozásában és gyártásuk előkészítésében.

1898. augusztus 3-án született *Gedeon Tihamér* vegyész-mérnök, bauxitkémikus. Fontos szerepe volt a magyar bauxitkataszter munkálatainak megkezdésében, a hazai műkorundgyártás megindításában. Elsőként írta le a bayerit megjelenését természetes körülmények között.

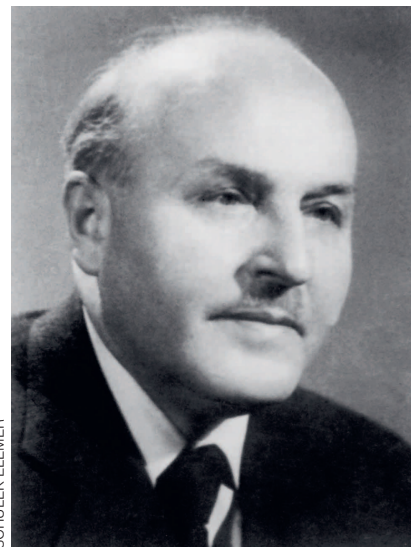
125 éve

1893-ban Marostúváron a közeli konyhasó-előfordulások kiaknázására Solvay-rendszerű szódagyárát építettek.

1893. június 11-én alakult meg a Bantlin-féle Vegyigyárak Rt., amely falepárló üzemeket létesített Magyarországon.

1893. február 9-én született *Bittera Gyula* kémikus, a magyar illóolajipar megteremtője, az első hazai illóolajgyár igazgatója.

1893. szeptember 3-án született *Schulek Elemér* vegyész, az ELTE Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszékének professzora. A redoxi- és csapadékos indikátorok alkalmazása terén tett megállapítá-

SCHULEK ELEMÉR

sai kiemelkedőek. Munkásságával megteremtette a korszerű gyógyszervizsgálat alapjait.

1893. szeptember 11-én hunyt el *Pantocsek Leo Valentin* orvos, pirokémikus, a hazai fotokémia egyik úttörője. Üvegyártási kérdésekkel is foglalkozott. Nevéhez fűződik a hialotípiá (üvegnegatívval dolgozó nyomdai eljárás) és az irizáló üveg feltalálása.

1893. szeptember 16-án született *Szent-Györgyi Albert* Nobel-díjas biokémikus. 1937-ben elnyerte az orvosi Nobel-díjat „a biológiai égésfolyamatok terén tett felfedezéseiért, különösen a C-vitamin, valamint a fumársav-katalízis vonatkozásában”. 1947-ben az Egyesült Államokban telepedett le. Itt a Massachussets állambeli Woods Hole izomkutató intézetének igazgatója, majd a Maryland államban lévő bethesdai rákkutató alapítvány tudományos igazgatója volt.

130 éve

1888. április 5-én adta be *Winkler Lajos* dolgozatát a víz oxigéntartalmának meghatározásáról. A díjnyertes pályamunka címe: „Állapíttassék meg oly módszer, melynek segítségével gyorsan és szabatosan meghatározható a vízben oldott oxigén mennyisége.” A pályamunka alapján készítette el 1889-ben benyújtott doktori disszertációját is.

1888-ban született *Binder Kotrba Géza* vegyész-mérnök, egyetemi tanár. 'Sigmond Elek utódként 1939-től vezette a Műegyetem Mezőgazdasági Kémiai Technológiai Tanszékét. Elsősorban gyakorlati mikrobiológiai kérdésekkel foglalkozott.

1888. január 25-én született *Sólyom Barna Zoltán* vegyész-mérnök, egyetemi tanár.

A Hungária Guttapercha és Gumiárugyárban, majd 1950 után a Szerves Vegyipari Kutató Intézetben gyártástechnológiák kidolgozásával foglalkozott. Munkássága során több anyagvizsgáló műszert szerkesztett.

1888. február 8-án született *Korach Mór* vegyészmérnök, egyetemi tanár, akadémikus. 1911-ben Budapesten szerzett vegyészmérnöki oklevelet. 1912-ben politikai okokból kivándorolt Olaszországba, ahol a páduai egyetemen, a faenzai Torricelli-líceumban, majd a bolognai egyetemen tanított. 1952-ben tért haza Magyarországra. Az Építőipari Kutató Intézet igazgatója, a Budapesti Műszaki Egyetem tanára, majd az MTA Műszaki Kémiai Kutatóintézetének igazgatója volt. Főleg kerámiái kutatásokkal foglalkozott. Jelentősek a gráfmélet kémiai technológiai folyamatokban való alkalmazására tett kezdeményezései.

1888. július 2-án hunyt el *Wagner László* mezőgazda, egyetemi tanár. 1869-től haláláig a Műegyetem Mezőgazdaságtan Tanszékén nyilvános rendes tanár volt. Munkássága a mezőgazdasági ipar és a mezőgazdasági kémia területére terjedt ki.

1888. augusztus 12-én született *Kőszegi Dénes* analitikus vegyész, gyógyszerkémikus, egyetemi tanár. Főleg a klasszikus analitika, a gyógyszervizsgálat, a hazai cellulózgyártás technológiájának kidolgozása foglalkoztatta.

1888. november 25-én született *Putnoky László* vegyészmérnök, egyetemi tanár. 1913-ban a Műegyetemen lett tanársegéd, majd 1918-ban az újonnan szervezett Szeretlen Kémiai Tanszék első professzora. Tudományos munkássága során Manchesterben *Rutherford*, *Geiger* és *Hewes* *György* mellett vett részt az uránizotópokkal kapcsolatos kutatásokban. Hazai kutatásaiban vizsgálta az aktív kovasav tulajdonságait, foglalkozott bauxitok különböző komponenseinek dúsításával, zománcok összetételének vizsgálatával, finom üvegáruk előállításával.

1888. december 13-án született *Obermayer Ernő* vegyészmérnök, mezőgazdász, Kosuth-díjas akadémikus. A Szegedi Vegykísérleti Állomás, majd a Növénytermesztési és Növénytermesztési Kísérleti Állomás igazgatója volt. Jelentős eredményeket ért el a szegedi fűszerpaprika nemesítésében és természetének fejlesztésében. Emellett szárazságtűrő étkezési paprikát állított elő és foglalkozott a gabonafélék virágzásfiziológiájával.

1888. december 19-én született *Svehla Gyula* kémikus, a Salgótarjáni Vasmű Rt.

igazgatója, majd kémiai laboratóriumának vezetője. Ércelőkészítéssel, kohósítási kísérletekkel, kohászati kémiával foglalkozott. Kidolgozta a vaskohászati elemző eljárások magyarországi szabványosítását.

1888. december 23-án született *Osztrovszky Antal* vegyészmérnök, egyetemi tanár. 1938-tól a Műegyetem Mezőgazdasági Karán a mezőgazdasági ipar tanára volt. Jelentős érdemeket szerzett a mezőgazdasági termékek nagyüzemi feldolgozásának fejlesztésében.

140 éve

1878-ban Felsődnán (Bihar vármegye) hozták létre a Magyar Asphalt Rt.-t, amely a magyar aszfaltipar megeremését jelentette.

1878-ban a párizsi világiállításon *Zsolnay Vilmos* újszerű és művészi kerámiatermékeiért megkapta a kiállítás nagy arany-

ZSOLNAY-VÁZA

érmét és a becsületrendet. Tárgyai, anyagukat tekintve, a porcelán és a fajansz között álltak.

1878. március 25-én született *Quirin Leó Lipót* vaskohómérnök. Selmezbányán vaskohászatot tanult, Budapesten vegyészmérnöki oklevelet is szerzett. Nevéhez fűződik az ózdi nagyolvasztók továbbfejlesztése.

1878. május 16-án született *Szily Pál* orvos, a fizikai kémia és biokémia kutatója. Úttörő kutató és kísérleti munkát végzett a fizikai kémia területén. 1903-ban jelent meg alapvető közleménye: „Indicatorok alkalmazásáról állati folyadékok vegyhatásának meghatározására” címmel. Kísérleteivel új módszer, a kolorimetriás pH-mérés alapját vetette meg. Felfedezte a mesterséges pufferoldatokat pontos pH-értékek beállítására.

150 éve

1868-ban a *Lichtl Károly* által alapított Első Pesti Spódium és Csontlisztgyár átalakult részvénytársasággá. Soroksári úti telepén jelentős mennyiségű hulladékcsontot dolgozott fel. Ez a gyár állított elő először műtrágyát. Amikor a cukorgyártásból a spódiumot kiszorította a kénsav, és a csontlisztet sem alkalmazták trágyaként, a vállalat áttért az enyvygyártásra és nevét Első Pesti Spódium és Enyvygyár Rt.-re változtatta. (A Budapesti Vegyiművek egyik jogelődje.)

1868-ban indult meg a „Bányászati és Kohászati Lapok” című folyóirat a selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémia kiadásában. Később az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesülettel közösen adták ki.

1868-ban neves orvosok, közöttük *Korányi Frigyes* közreműködésével létrejött a Magyar Központi Gyógyszerészeti és Művegyészeti Rt. A vállalat átvette a *Wagner Dániel* (az első magyar vegyészdoktor) által még 1834-ben megnyitott gyógyszer-tárházhoz kötődő laboratóriumot, és azt fejlesztette vegyészeti üzemmé. A vállalat 1877-ben tőkehiány miatt megszűnt.

200 éve

1818-ban *Albert Kázmér* herceg, *Mária Terézia* egyik veje, megalapított Magyaróváron egy gazdasági magán tanintézetet az uradalmi gazdatisztek képzésére. A magánintézet 1848-ig működött, 1850-től a „Cs. K. Gazdasági Felsőbb Tanintézet” nevet viselte és 1874-ben „M. K. Gazdasági Akadémia” rangra emelték. Az

A MAGYARÓVÁRI AKADEMIA

akadémia tanszékei mellett alakultak meg a mezőgazdasági kísérleti állomások. Híresebb tanárai közül *Cserháti Sándor* a növénytermelési kísérleti állomás, *Kosutány Tamás*, az általános és gazdasági vegytan tanára pedig a vegykísérleti állomás vezetője volt. Az akadémia régi, várkastélyszerű székhelye mellé 1906-ban modern tanépületet emeltek, mely ma is működik. ●●●